

Міністерство освіти і науки України

**Модельна навчальна програма
курсу «Медіаграмотність. 10-11 класи.
Профільна середня освіта. Основний / Поглиблений рівень»
для закладів загальної середньої освіти**

Автор: Кафтан М. В.

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»
(наказ Міністерства освіти і науки України № 761 від 11 травня 2026 року)

Пояснювальна записка

Вступна частина

Модельна навчальна програма «Медіаграмотність. 10–11 класи» (далі – Програма) розроблена відповідно до Державного стандарту профільної середньої освіти (далі – Стандарт) і спрямована на реалізацію компетентнісного потенціалу громадянської та історичної освітньої галузі. Програма призначена для викладання курсу «Медіаграмотність» у 10-11 класах профільного циклу профільної середньої освіти й передбачає реалізацію частини вимог до обов'язкових результатів навчання у громадянській та історичній освітній галузі (Додаток 18 Державного стандарту). У поєднанні з програмою «Інтегрований курс історії та громадянської освіти. 11-12 клас. Профільна середня освіта. Основний рівень» (авт. Топольницька Ю. та ін.) вона охоплюватиме всі обов'язкові результати навчання цієї галузі. Програма є основою для створення навчальних програм як основного, так і поглибленого рівня, із відповідною корекцією орієнтирів для оцінювання, змісту, обсягів навчального часу, способів формування компетентностей і рівнів складності навчального матеріалу.

Курс «Медіаграмотність» (далі – Курс) викладається за умови його вибору учнівством та закладом освіти й може реалізовуватися як у межах передбаченої кількості навчальних годин для вивчення обов'язкових освітніх компонентів за обраним профілем навчання, так і коштом годин для вибіркового освітніх компонентів, що фінансуються з державного бюджету. Курс реалізується як окремий навчальний предмет у межах освітньої програми закладу загальної середньої освіти. Її структура забезпечує поступове ускладнення видів діяльності та результатів навчання, від аналізу готових медіатекстів і базових механізмів функціонування медіа — до самостійного створення медіапродуктів, рефлексії власної медійної поведінки та усвідомлення відповідальності за поширення інформації в публічному просторі.

Актуальність Програми зумовлена роллю медіа як одного з ключових чинників формування світогляду, громадянської позиції та моделей поведінки молоді в суспільстві. В умовах цифровізації та інформаційних переважань з одного боку та перебування в контексті інформаційної війни, поширення дезінформації та маніпулятивних практик з іншого, здобувачі освіти потребують не просто технічних навичок роботи з інформацією, а насамперед здатності критично її осмислювати, оцінювати джерела, розрізняти факти й судження, усвідомлювати соціальні, політичні й культурні контексти створення та поширення медіаповідомлень. Саме ці

вміння безпосередньо корелюють з обов'язковими результатами навчання громадянської та історичної освітньої галузі, визначеними Державним стандартом, зокрема у частині критичного мислення, роботи з джерелами, аргументації, інтерпретації інформації та відповідальної громадянської дії.

Метою Програми є формування медіаграмотної особистості, здатної критично сприймати й інтерпретувати інформацію, протидіяти маніпуляціям і дезінформації, свідомо та відповідально діяти в цифровому середовищі, а також створювати медіаконтент із дотриманням етичних норм, принципів академічної доброчесності й авторського права. Досягнення цієї мети передбачає розвиток у здобувачів освіти умінь аналізувати медіаповідомлення в соціальному, політичному та культурному контекстах, оцінювати їхній вплив на суспільні процеси та власні рішення, а також усвідомлювати роль медіа у функціонуванні демократії, формуванні громадської думки й захисті прав людини.

Ціннісними орієнтирами Курсу є принципи, визначені Стандартом, які реалізуються через добір змісту, тематичні акценти та види навчальної діяльності. Курс спрямований на формування поваги до особистості здобувачів освіти, визнання їхнього досвіду, інтересів, інформаційних практик і права на власний вибір у взаємодії з медіа та інформацією. Зміст тем, пов'язаних з економікою уваги, дезінформацією, алгоритмічним впливом, відповідальністю за поширення інформації, правами людини й свободою слова, спонукає учнів і учениць до критичного аналізу медіаповідомлень, усвідомлення соціальних наслідків медіавпливу та власної ролі в інформаційному просторі. Робота з реальними медіаситуаціями, участь у дискусіях, спільних проєктах і аналізі інформаційних кейсів створюють умови для формування відповідального ставлення до інформації, розвитку критичного мислення, толерантності та поваги до різних поглядів. Це сприяє утвердженню принципів академічної доброчесності, взаємоповаги й співпраці, а також формуванню безпечного й інклюзивного освітнього середовища, вільного від дискримінації та маніпуляцій.

Компетентнісний потенціал Курсу охоплює всі ключові компетентності, визначені Стандартом. Курс сприяє розвитку вільного володіння державною мовою через аналіз, обговорення та створення медіатекстів, підтримує здатність спілкуватися іноземними мовами під час роботи з іншомовними джерелами й міжнародними медіаприкладами, формує інформаційно-комунікаційну компетентність через пошук, перевірку та відповідальне використання інформації. Підприємливість і фінансова грамотність розвиваються в процесі аналізу економіки медіа та планування власних медіапроєктів, а громадянські й соціальні компетентності — через

осмислення ролі медіа в демократичному суспільстві, прав людини, свободи слова та відповідальності за поширення інформації. Математична компетентність розвивається через систематизацію інформації, аналіз і укладання таблиць, діаграм та інфографіки, а також через планування й реалізацію медіапроектів. Культурна компетентність формується через аналіз репрезентації та стереотипів різних соціальних груп у медіа, а також через створення інклюзивного медіаконтенту з повагою до різноманітності й полікультурності. Компетентність навчання впродовж життя, інноваційна та екологічна компетентність розвиваються через рефлексію власної медіаповедінки, усвідомлення стрімких змін медіасередовища та готовність до постійного оновлення медіаграмотності в умовах цифрової трансформації.

Програма ґрунтується на діяльнісному та компетентнісному підходах і передбачає активне залучення здобувачів освіти до аналітичної, дослідницької та творчої діяльності. У процесі навчання акцент робиться не на засвоєнні ізольованих понять, а на формуванні цілісного досвіду роботи з інформацією: від пошуку й перевірки джерел — до інтерпретації, аргументації та публічного представлення результатів. Такий підхід забезпечує міждисциплінарні зв'язки з історією, громадянською освітою, мовно-літературною та інформатичною освітніми галузями й створює умови для перенесення набутих умінь у реальні життєві ситуації.

Реалізація програми передбачає використання різноманітних форм організації освітнього процесу, зокрема аналізу медіакейсів, роботи з різними типами джерел, групових і проектних завдань, дискусій, моделювання ситуацій, пов'язаних із поширенням інформації та прийняттям рішень у цифровому просторі. Це дає змогу не лише досягти визначених очікуваних результатів навчання, а й сприяє формуванню в здобувачів освіти відповідального ставлення до власної інформаційної поведінки та ролі медіа в сучасному суспільстві.

Основна частина

10 клас

Очікувані результати навчання	Зміст програми	Рекомендовані види діяльності
Вступ. Медіа у сучасному світі		
<p>виявляє чинники, які впливають на інтерпретацію історичної та суспільної інформації [12 ГЮ 3.3.2-1]</p> <p>характеризує засоби впливу інформації на громадську думку і суспільні настрої [12 ГЮ 3.3.2-2 П]</p> <p>систематизує соціальну і історичну інформацію в таблиці, діаграми, графіки тощо [12 ГЮ 4.1.1-1]</p> <p>доводить та ілюструє прикладами цінність інклюзії різних груп і різноманітності в суспільстві [12 ГЮ 5.3.1-1]</p>	<p>Медіаландшафт сучасності</p> <p>Типи медіа та їх функції. Еволюція медіа: від друкованих до цифрових. Роль медіа у формуванні громадської думки. Медіа як «четверта влада».</p> <p>Медіаспоживання молоді</p> <p>Патерни медіаспоживання підлітків і молоді. Цифрові платформи як середовище доступу до інформації. Алгоритмічне формування стрічки та рекомендацій.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Створення інфографіки «Медіаландшафт України»• Аналіз різних поглядів на одну подію у ЗМІ• Дебати про роль традиційних і нових медіа• Порівняльний аналіз новинних стрічок різних платформ• Створення колективної карти медіаджерел класу• Медіакартування власних звичок споживання контенту• Дослідження алгоритмів соціальних мереж
Тема 1. Критичне мислення та аналіз медіаконтенту		

<p>формулює питання щодо походження і змісту джерела інформації [12 ГЮ 3.2.1-1]</p> <p>виявляє і оцінює інформаційні маніпуляції і пропаганду, ідентифікує упереджені погляди і припущення у джерелах інформації [12 ГЮ 3.2.2-2]</p> <p>оцінює джерела відповідно до заданих критеріїв для встановлення їх автентичності [12 ГЮ 3.3.1-1]</p> <p>верифікує судження з використанням кількох джерел інформації [12 ГЮ 4.2.1-1]</p> <p>обґрунтовує власні судження, висновки, оцінки [12 ГЮ 4.2.2-2]</p>	<p>Основи критичного мислення</p> <p>Критичне мислення як наскрізна навичка та спосіб орієнтації в інформаційному середовищі.</p> <p>Когнітивні спотворення та упередження як особливості людського мислення.</p> <p>Емоційний вплив медіа та його роль у формуванні суджень і рішень.</p> <p>Жанри та формати медіаконтенту</p> <p>Новини, коментарі, реклама: відмінності та зони змішування.</p> <p>Інформаційний, розважальний і нативний (замаскований під редакційний матеріал) контент.</p> <p>Маскування жанрів у сучасних медіа.</p> <p>Аналіз медіатекстів</p> <p>Структура медіаповідомлення та логіка відбору інформації.</p> <p>Заголовки, зображення та візуальна риторика.</p> <p>Приховані смисли, рамки та наративи медіатексту.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Аналіз логічних помилок і маніпулятивних підходів у медіатекстах • Аналіз когнітивних упереджень і емоційного впливу медіа • Деконструкція рекламних і нативних медіаповідомлень • Аналіз заголовків і супровідних зображень у новинних матеріалах • Порівняння висвітлення однієї події в різних медіа • Аналіз наративів і рамок у медіаповідомленнях • Узагальнення критеріїв критичного аналізу медіаконтенту
<p>Тема 2. Кібербезпека та цифрове громадянство</p>		

<p>обстоює думку щодо необхідності облаштування громадського простору та протидії порушенням правил поведінки в громадських місцях [12 ГЮ 2.3.2-1]</p> <p>пропонує способи захисту прав людини в громадському просторі [12 ГЮ 2.3.2-3 П]</p> <p>виявляє у пропорованих для дослідження ситуаціях випадки порушення права на повагу до людської гідності і пропонує способи його захисту [12 ГЮ 5.1.3-1]</p> <p>долучається до створення проєктів рішень, спрямованих на подолання дискримінації [12 ГЮ 5.3.2-2]</p> <p>пояснює способи реалізації та механізми захисту власних прав у демократичний і законний спосіб [12 ГЮ 5.2.1-2]</p>	<p>Безпека та приватність у цифровому просторі</p> <p>Персональні дані та їх значення в цифровому суспільстві.</p> <p>Соціальна інженерія, фішинг і маніпуляції як загрози громадянам.</p> <p>Відповідальність користувача, платформи і держави за цифрову безпеку.</p> <p>Цифрове громадянство і взаємодія онлайн</p> <p>Права та обов'язки людини в цифровому просторі.</p> <p>Етика онлайн-спілкування і межі допустимої поведінки.</p> <p>Кібербулінг, цифрове насильство та громадянські механізми протидії.</p> <p>Цифровий слід і публічна репутація</p> <p>Цифрова ідентичність у сучасному суспільстві.</p> <p>Соціальні, правові та професійні наслідки цифрового сліду.</p> <p>Відповідальність за дії в мережі.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Аналіз ситуацій порушення приватності та цифрових прав • Виявлення маніпулятивних практик соціальної інженерії в онлайн-комунікації • Аналіз кейсів кібербулінгу та стратегій громадянського реагування • Оцінювання власного цифрового сліду та його можливих наслідків • Аналіз ролі платформ і держави у забезпеченні цифрової безпеки • Формулювання принципів відповідального цифрового громадянства
<p>Тема 3. Верифікація інформації та фактчекінг</p>		

<p>досліджує збіги і розбіжності між даними різних джерел і позиціями авторів [12 ГЮ 3.2.2-1] систематизує джерела за рівнем достовірності наявної в них інформації [12 ГЮ 3.3.1-1 П] добирає та оцінює різноманітну інформацію щодо важливих суспільних питань [12 ГЮ 4.2.1-2] аналізує аргументацію та пояснює критерії її оцінювання [12 ГЮ 4.2.2-1] формулює судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГЮ 4.2.1-1 П]</p>	<p>Принципи перевірки інформації Перехресна перевірка фактів і робота з джерелами. Першоджерела, вторинні джерела та довіра до них. Науковий метод пізнання. Критерії науковості знання. Контекст як ключ до розуміння інформації.</p> <p>Маніпуляції, постправа та автоматизація Поняття постправа та емоційної дезінформації. Маніпулятивне використання зображень і відео. Боти та автоматизовані акаунти як інструмент поширення інформації: мета й наслідки використання.</p> <p>Фактчекінг як громадянська практика Алгоритм перевірки сумнівної інформації для громадянина. Раціональні межі перевірки та відповідальність за поширення неправдивої інформації. Професійний фактчекінг: роль організацій і медіа. Фактчекінгові організації України та світу.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Аналіз прикладів перевірки інформації професійними фактчекерами • Аналіз прикладів перевірки інформації з використанням наукових баз даних • Аналіз маніпулятивних повідомлень із порушенням контекстом • Виявлення ознак недостовірності й автоматизованого поширення інформації • Застосування алгоритмів перевірки сумнівної інформації • Обговорення меж і відповідальності громадянина у перевірці інформації • Узагальнення принципів відповідального поширення інформації
<p>Тема 4. Пропаганда та інформаційні війни</p>		

<p>визначає ідеологічну спрямованість джерела і оцінює його з погляду забезпечення прав людини і суспільних інтересів [12 ГЮ 3.3.2-1 П] визначає способи поширення маніпулятивних, пропагандистських впливів і методи протидії їм [12 ГЮ 3.2.1-2 П] розпізнає виклики сучасних демократій [12 ГЮ 6.1.1-4] доводить негативний вплив соціальних упереджень на забезпечення миру, стабільності, прав людини [12 ГЮ 5.3.2-1 П] характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГЮ 6.2.1-1 П]</p>	<p>Природа пропаганди Пропаганда як форма цілеспрямованого впливу. Історичні та сучасні форми пропаганди. Психологічні механізми впливу та роль емоцій. Відмінності між інформуванням, переконуванням і пропагандою. Інформаційний простір і конструювання наративів.</p> <p>Інформаційні війни Інформаційна політика держав і недержавних гравців. Гібридна війна та її інформаційний вимір. Війна смислів у контексті війни росії проти України. Інформаційні кампанії, ПІСО, фабрики тролів і ботоферми як інструменти впливу.</p> <p>Протидія маніпуляціям Розпізнавання пропагандистських і маніпулятивних підходів. Аналіз цільових аудиторій і стратегій впливу. Медіаіунітет і критичне споживання інформації в умовах інформаційної війни.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Аналіз пропагандистських матеріалів з урахуванням історичних і сучасних контекстів • Порівняння інформування та пропаганди на спільному фактичному матеріалі • Аналіз психологічних механізмів і емоційного впливу медіаповідомлень • Аналіз наративів і стратегій впливу в інформаційному просторі • Аналіз інформаційних атак у контексті російської війни проти України • Виявлення ознак діяльності тролів, ботоферм і координованих кампаній • Застосування алгоритму розпізнавання пропагандистських і маніпулятивних повідомлень • Оцінювання впливу інформаційних маніпуляцій на суспільні настрої
<p>Проектна діяльність 10 клас</p>		

<p>узагальнює результати, формулює висновки і представляє результати дослідження [12 ГЮ 4.3.2-3 П]</p> <p>ініціює та/або долучається до активних дій для розв'язання спільних проблем місцевих громад [12 ГЮ 6.2.1-4 П]</p> <p>пропонує ефективні способи розв'язання виявлених проблем місцевих громад [12 ГЮ 6.2.1-2]</p> <p>моделює варіанти власної участі в розв'язанні проблем державного та/або глобального рівня [12 ГЮ 6.2.1-3 П]</p>	<p>Медіапросвітницькі проекти Інформаційні кампанії для різних цільових аудиторій. Освітні матеріали з медіаграмотності.</p> <p>Дослідницькі проекти Медіаспоживання різних груп населення. Інформаційний простір громади.</p> <p>Творчі проекти Подкасти, відеоролики, інфографіка на медіаосвітні теми.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Розробка медіаосвітньої кампанії для батьків • Створення переліку порад з медіаграмотності для підлітків • Дослідження локального інформаційного простору • Організація медіаосвітнього заходу у школі • Створення інтерактивної вікторини з медіаграмотності • Розробка концепції мобільного додатку для фактчекінгу • Презентація та захист проектів
--	--	--

11 клас

Очікувані результати навчання	Зміст програми	Рекомендовані види діяльності
<p>Тема 1. Створення контенту й відповідальність у медіавиробництві</p>		

<p>доцільно застосовує поняттєвий апарат історії та соціальних наук [12 ГЮ 4.3.1-1] обґрунтовує власні судження, висновки, оцінки [12 ГЮ 4.2.2-2] оцінює ідеології та діяльність політичних партій, суспільних рухів, організацій та їх роль у розвитку демократичного суспільства [12 ГЮ 6.1.2-2] моделює соціальні ситуації з погляду дотримання прав людини і вимог законодавства [12 ГЮ 5.2.2-1] пропонує ефективні способи розв'язання виявлених проблем місцевих громад [12 ГЮ 6.2.1-2]</p>	<p>Принципи відповідального медіавиробництва Журналістські стандарти як критерій якості та довіри. Етичні принципи створення та поширення медіаконтенту. Відповідальність автора за вплив медіаповідомлення.</p> <p>Авторське право та етика використання контенту Інтелектуальна власність у цифровому середовищі. Авторське право, вільні ліцензії та добросовісне використання. Плагіат, запозичення та відповідальність автора.</p> <p>Створення медіаповідомлення Планування медіапродукту відповідно до мети й аудиторії. Сторітелінг і наратив як інструменти впливу. Адаптація медіаповідомлення до різних форматів і платформ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Аналіз медіаматеріалів на дотримання журналістських стандартів і етичних принципів • Аналіз прикладів відповідального та безвідповідального медіавиробництва • Аналіз кейсів порушення авторського права в цифровому середовищі • Застосування принципів добросовісного використання медіаконтенту • Планування створення медіаповідомлення відповідно до визначеної мети та аудиторії • Аналіз наративних і сторітелінгових підходів у медіаконтенті • Оцінювання створених медіаповідомлень за визначеними критеріями
<p>Тема 2. Медіа та демократичні процеси</p>		

<p>пояснює механізм демократії в Україні та Європі [12 ГІО 6.1.1-1] характеризує способи впливу громадян на політику [12 ГІО 6.1.1-2] описує виборчий процес і пов'язані з ним ризики [12 ГІО 6.1.2-1] характеризує електронну демократію та особливості її реалізації в Україні [12 ГІО 6.1.2-2 П] аргументує потребу спільних дій на різних рівнях для розв'язання глобальних проблем людства [12 ГІО 6.2.1-2 П]</p>	<p>Медіа у виборчих процесах Роль ЗМІ та цифрових платформ у виборчих кампаніях. Політична реклама, прихована агітація та нативний контент. Алгоритмічний вплив і формування інформаційних бульбашок. Мова ворожнечі та маніпулятивні наративи у політичній комунікації.</p> <p>Громадянська журналістика й участь громадян у медіапросторі Громадянська журналістика як форма громадянської активності. Блогерство та інфлюенсерство: можливості та ризики. Соціальні мережі як інструмент мобілізації та маніпуляції. Краудсорсинг і межі постжурналістики.</p> <p>Е-демократія та цифрові платформи Онлайн-участь громадян у політичних процесах. Петиції та цифрові громадські ініціативи. Ефективність і обмеження цифрових інструментів демократії. Цифровий розрив, доступ до участі та наслідки нерівності.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Виявлення ознак політичної реклами та прихованої агітації • Аналіз маніпулятивних наративів у висвітленні виборів • Порівняння ролі журналістських матеріалів і контенту інфлюенсерів у політичних процесах • Аналіз прикладів громадянської журналістики та блогерського контенту • Порівняння професійної журналістики й громадянських медіапрактик • Оцінювання достовірності та відповідальності громадянських медіаповідомлень • Дослідження ролі соціальних мереж у мобілізації громадян і поширенні маніпуляцій • Аналіз прикладів онлайн-участі громадян у політичних процесах • Оцінювання ефективності цифрових петицій і громадських ініціатив • Аналіз ролі цифрових платформ у формуванні громадської участі • Обговорення наслідків цифрового розриву для демократії та громадянської активності
<p>Тема 3. Медіа та суспільні процеси</p>		

<p>оцінює вплив належності до різних спільнот на власні погляди, цінності, громадянську позицію і поведінку [12 ГЮ 5.1.1-1] ідентифікує прояви дискримінації та утисків [12 ГЮ 5.3.2-1] долучається до творення безпечного середовища, вільного від утисків, насилля, булінгу, дискримінації [12 ГЮ 5.3.2]</p> <p>досліджує ситуації в місцевій громаді, виокремлює явища чи процеси, які потребують змін [12 ГЮ 6.2.1-1] застосовує історичні знання для дослідження сучасних явищ, подій і процесів [12 ГЮ 6.3.1-3 П]</p>	<p>Репрезентація у медіа Стереотипи та упередження у медіаконтенті. Гендерна та соціальна репрезентація в традиційних і цифрових медіа. Видимість, невидимість і спрощення образів соціальних груп. Вплив алгоритмів і логіки уваги на репрезентацію.</p> <p>Медіа та соціальні рухи Роль медіа у формуванні та підтримці соціальних змін. Активізм у соціальних мережах і його обмеження. Хештег-кампанії: механізми, ефективність, ризику. Маніпулятивні та імітаційні форми медійного активізму.</p> <p>Медіаетика та відповідальність Етичні межі показу травматичного контенту. Право на приватність і суспільний інтерес. Захист дітей і вразливих груп у медіа. Відповідальність автора, платформи та споживача контенту.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Аналіз репрезентації різних соціальних груп у сучасних медіа • Виявлення стереотипів і спрощених образів у медіаконтенті • Аналіз впливу алгоритмів і форматів платформ на репрезентацію • Аналіз медіакампаній соціальних рухів • Дослідження ефективності та обмежень хештег-кампаній • Виявлення ознак маніпулятивного або імітаційного активізму • Аналіз етичних дилем у висвітленні соціальних проблем • Оцінювання балансу між правом на приватність і правом знати • Аналіз прикладів захисту або порушення прав дітей у медіа
<p>Тема 4. Медіаекосистема майбутнього</p>		

<p>характеризує вплив технологій на життя людини та суспільства в минулому і тепер [12 ГЮ 6.3.1-5]</p> <p>прогнозує розвиток історичних і суспільних явищ і процесів [12 ГЮ 6.3.1-4]</p> <p>характеризує стан суспільства та прогнозує напрями політичних, економічних, соціальних процесів, геополітичних змін [12 ГЮ 6.3.1-2 П]</p> <p>оцінює переваги і ризики ідей для вирішення екологічних, економічних, соціальних завдань державного та/або глобального рівня [12 ГЮ 6.2.1-3]</p> <p>розробляє моделі альтернативного історичного розвитку [12 ГЮ 1.3.2-2 П]</p>	<p>Автоматизація та синтетичні медіа Штучний інтелект у виробництві медіаконтенту. Синтетичні медіа та розмивання межі між реальним і створеним. Криза довіри до зображень, відео і текстів. Етична та суспільна відповідальність у світі автоматизованого контенту. Вплив ШІ та великих дата-центрів на довкілля.</p> <p>Трансформація медіаформатів і економіка уваги Імерсивні та інтерактивні формати подання інформації (відео, аудіо, мультимедійні історії, інтерактивні платформи). Довіра, емоційне залучення та ілюзія близькості як інструменти медіавпливу. Фрагментація уваги та конкуренція за залучення аудиторії. Алгоритми як невидимі редактори медіапростору.</p> <p>Людина в медіасистемі невизначеності Життя в умовах нестабільної та перевантаженої інформаційної реальності. Медіаграмотність як здатність орієнтуватися, а не запам'ятовувати формати. Відповідальність за власний інформаційний вибір. Неперервне навчання як запорука громадянської та особистої стійкості.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Експерименти зі створення контенту за допомогою AI • Розробка концепції медіапроєкту • Створення VR/AR контенту (за можливості) • Запис і виробництво подкасту • Прогнозування трендів медіаіндустрії • Дебати про етику використання AI у медіа • Розроблення медіастратегії уявного медіа • Аналіз власних інформаційних практик і звичок споживання медіа • Формулювання критеріїв відповідального ставлення до інформації • Обговорення ролі медіаграмотності в умовах швидких технологічних змін • Обговорення впливу інформаційного перевантаження. • Вибір і пояснення власних інформаційних пріоритетів. • Розробка власної стратегії "цифрового детоксу" та правил гігієни споживання новин. • Визначення достатнього рівня поінформованості для участі в суспільному житті. • Обмін прикладами навчання поза школою.
--	---	--

Проектна діяльність 11 клас

узагальнює результати, формулює висновки і представляє результати дослідження [12 ГЮ 4.3.2-3 П]
ініціює та/або долучається до активних дій для розв'язання спільних проблем місцевих громад [12 ГЮ 6.2.1-4 П]
моделює варіанти власної участі в розв'язанні проблем державного та/або глобального рівня [12 ГЮ 6.2.1-3 П]
обстоює власну гідність [12 ГЮ 5.1.3]
висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГЮ 6.3.1-3]

Комплексні медіапроекти
Повноцінні медіапродукти з дотриманням усіх професійних стандартів. Командна робота над складними проектами.

Соціально значущі медіаініціативи
Проекти, спрямовані на вирішення актуальних проблем громади. Використання медіа для соціальних змін.

Медіаосвітні проекти
Навчальні матеріали та кампанії для різних цільових груп. Менторство та навчання інших.

- Створення документального мініфільму
- Запуск та ведення медіапроекту протягом семестру
- Організація медіафестивалю або конференції
- Розробка навчального курсу для молодших школярів
- Створення медіакампанії для вирішення локальної проблеми
- Співпраця з місцевими ЗМІ або НГО
- Публічний захист і презентація проектів

Прикінцева частина. Методичні рекомендації щодо реалізації програми

Реалізація модельної навчальної програми «Медіаграмотність. 10–11 класи» ґрунтується на компетентнісному та діяльнісному підходах і передбачає організацію освітнього процесу як спільної діяльності вчителя й здобувачів освіти, спрямованої на досягнення визначених очікуваних результатів навчання. Програма орієнтує вчителя не на передавання готових знань про медіа, а на створення умов для набуття учнями практичного досвіду критичної взаємодії з інформацією та усвідомленого функціонування в медійному просторі.

Навчання за програмою має практико-орієнтований характер і передбачає систематичну роботу з реальними прикладами сучасного медіаконтенту, зокрема новинними матеріалами, публіцистичними текстами, візуальними та мультимедійними повідомленнями, контентом соціальних мереж. Використання актуальних кейсів із медіапростору дає змогу пов'язувати навчальні завдання з життєвим досвідом здобувачів освіти, формувати здатність застосовувати набуті вміння в реальних ситуаціях та усвідомлювати соціальні наслідки поширення інформації.

Освітній процес доцільно будувати з активним залученням здобувачів освіти до інтерактивних форм роботи, зокрема аналізу медіаситуацій, групових обговорень, дискусій, моделювання інформаційних процесів і створення власних медіапродуктів. Такі форми роботи сприяють розвитку критичного мислення, умінь аргументувати власну позицію, співпрацювати з іншими та відповідально приймати рішення, що відповідає вимогам Державного стандарту щодо формування громадянських і соціальних компетентностей.

Важливим складником реалізації програми є проєктна діяльність, у межах якої здобувачі освіти планують, створюють, презентують та аналізують медіапродукти різних форматів. Проєктне навчання дає змогу поєднати роботу з інформацією, творчі завдання та рефлексію власної діяльності, а також забезпечує умови для формування відповідального ставлення до авторського права, етичних норм і принципів академічної доброчесності.

У процесі навчання доцільно застосовувати симулятивні та рольові методи, що відтворюють реальні медіапроцеси, зокрема ухвалення редакційних рішень, перевірку інформації, реагування на маніпулятивні повідомлення чи кризові інформаційні ситуації. Такі методи сприяють усвідомленню ролі різних суб'єктів медіакомунікації та формуванню відповідального ставлення до публічної інформаційної діяльності.

Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти здійснюється з урахуванням вимог Державного стандарту та передбачає поєднання формувального й підсумкового оцінювання. Формувальне оцінювання має систематичний характер і спрямоване на надання зворотного зв'язку, підтримку навчального поступу учнів, розвиток умінь самооцінювання та взаємооцінювання. Підсумкове оцінювання може здійснюватися у формі захисту проєктів, представлення портфоліо робіт, виконання комплексних аналітичних завдань або тестових робіт, що дають змогу оцінити рівень досягнення очікуваних результатів навчання.

Під час оцінювання доцільно враховувати не лише розуміння понять, знання фактів і теорії, а й процес навчальної діяльності, зокрема здатність аналізувати медіатексти, аргументувати висновки, дотримуватися етичних норм, відповідально працювати з джерелами інформації та застосовувати набуті вміння в практичних ситуаціях.

Реалізація програми потребує відповідного ресурсного забезпечення, зокрема доступу до інтернету, цифрових пристроїв і базових інструментів для створення та аналізу медіаконтенту. За можливості доцільним є використання шкільних медіацентрів або медіалабораторій, а також залучення зовнішніх ресурсів і експертів. Утім, учитель самостійно обирає формат діяльності на уроці та складність проєктів з урахуванням ресурсів школи; створення складних цифрових продуктів не є обов'язковим.

Програма передбачає відкритість до співпраці з місцевими медіа, громадськими організаціями, медіаосвітніми та культурними інституціями, що дає змогу посилити практичний компонент навчання, забезпечити зв'язок з реальним медійним середовищем і сприяти формуванню у здобувачів освіти цілісного уявлення про функціонування сучасних медіа в демократичному суспільстві.

Список використаних нормативних документів:

1. Державний стандарт профільної середньої освіти від 25 липня 2024 р. № 851 [Електронний ресурс]. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-п>

2. Закон України про освіту (2017) [Електронний ресурс]. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

3. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року [Електронний ресурс]. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-п>

Список використаної літератури:

1. Акерлоф Дж., Шиллер Р. Фішинг. Хто і як маніпулює вашим вибором. — Київ: Наш формат, 2017. — 272 с.
2. Войтович Н.О., Імбіровська-Сиваківська Л.А. Медіаграмотність: технології і практичне застосування/ За заг. ред. В. Ф. Іванова. — Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2024. — 57 с.
3. Детектор медіа. Посібник з медіаграмотності. — Київ, 2020. — 180 с.
4. Зубофф Ш. **Епоха наглядного капіталізму**. — К.: Yakaboo Publishing, 2021. — 704 с.
5. Канеман Д. Мислення швидке й повільне. — К.: Наш формат, 2017. — 480 с.
6. Кафтан М. Історія брехні: Як ми обманюємося. — К.: Портал, 2020. — 208 с.
7. Квіт, С. Масові комунікації. — Київ: Києво-Могилянська академія, 2018. — 352 с.
8. Кухарський А. Закони зараження. Чому певні речі поширюються, а тоді зупиняються. — Львів: Урбіно, 2020. — 368 с.
9. Медіаграмотність : навчальний посібник / За редакцією Прокопенко О., Бондаря Ю. — Колектив авторів: Бондар Ю., Горська К., Дуцик Д., Кравченко О., Кулаков А., Романюк А., Юркова О. — Київ : Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2025. — 136 с.
10. Мороз О. Нація овочів? Як інформація змінює мислення і поведінку українців. — Київ: Yakaboo Publishing, 2020. — 288 с.
11. Мороз О. Боротьба за правду: Як мій дядько переміг брехню. — Київ: Yakaboo Publishing, 2020. — 160 с.
12. Потятиник, Б. Медіа: ключі до розуміння. — Львів: ЛА «Піраміда», 2019. — 296 с.
13. Почапська О. І. (Не)безпека в цифровому світі. Навчальний посібник. — Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2024. — 59 с.
14. Почепцов, Г. Інформаційні війни. — Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. — 304 с.

15. Степанова Н. М. STOP-стереотипи: методи їх подолання в українському суспільстві / Н. М. Степанова. — Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2024. — 61 с.
16. Тулодзєцький Г., Герціг Б., Графе С. Медіаосвіта в школі та на уроці: Основи і приклади. — К. : Академія української преси, Центр вільної преси, 2020. — 405 с.
17. Шейбе С., Рогоу Ф. Медіаграмотність: Підручник для вчителів. — Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2017. — 319 с.
18. Bartlett, J. The People vs Tech. — London: Penguin, 2018. — 336 p.
19. Bradshaw, S., Howard, P. The Global Disinformation Order. — Oxford: Oxford University Press, 2020. — 272 p.
20. Carlsson U. Understanding Media and Information Literacy (MIL) in the Digital Age. — Göteborg: University of Gothenburg, 2019. — 272 p.
21. Cook, J. Cranky Uncle vs. Climate Change. — London: Icon Books, 2020. — 128 p.
22. Gillespie, T. Custodians of the Internet. — New Haven: Yale University Press, 2018. — 320 p.
23. Lewandowsky, S., Ecker, U. The Debunking Handbook 2020. — Brisbane: University of Queensland, 2020. — 24 p.
24. McIntyre, L. Post-Truth. — Cambridge, MA: MIT Press, 2018. — 240 p.
25. Nyhan, B., Reifler, J. The Misinformation Age. — Cambridge: Cambridge University Press, 2020. — 320 p.
26. Pariser, E. The Filter Bubble: What the Internet Is Hiding from You. — London: Penguin, 2016. — 304 p.
27. Silverman, C. Verification Handbook. — Maastricht: European Journalism Centre, 2015. — 160 p.
28. StopFake. Як розпізнати фейк. — Київ: StopFake, 2019. — 96 с.
29. Sunstein, C. R. #Republic: Divided Democracy in the Age of Social Media. — Princeton: Princeton University Press, 2018. — 320 p.
30. UNESCO. Media and Information Literacy Curriculum for Educators and Learners. — Paris: UNESCO, 2021. — 300 p.

31. Vaidhyathan, S. *Antisocial Media: How Facebook Disconnects Us and Undermines Democracy*. — Oxford: Oxford University Press, 2018. — 256 p.
32. Wardle, C., Derakhshan, H. *Information Disorder: Toward an Interdisciplinary Framework for Research and Policymaking*. — Strasbourg: Council of Europe, 2017. — 112 p.
33. Wineburg, S., McGrew, S. *Why Learn History (When It's Already on Your Phone)*. — Chicago: University of Chicago Press, 2018. — 192 p.